

STORTINGET

Innst. 200 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Prop. 57 S (2019–2020) og Prop. 58 LS (2019–2020), S-delen

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet og vedtak om endring i stortingsvedtak om mva. for budsjettåret 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Til Stortinget

1. Økonomiske virkninger av virusutbruddet

1.1 Innledning og oppsummering Sammendrag

Utbruddet av covid-19 (koronavirus) er alvorlig for liv og helse i Norge. Hendelsen vil ha stor påvirkning på norsk økonomi, og trekke aktiviteten betydelig ned den nærmeste tiden. Tiltakene mot smittespredning rammer enkeltbedrifter og -bransjer hardt, først og fremst de næringer som har fått pålegg fra myndighetene om å stenge ned virksomheten og servicenæringer som reiseliv, restauranter og idretts- og kulturarrangementer.

Regjeringen foreslår ytterligere økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet. Nå legges det bl.a. frem forslag om å opprette en garantifasilitet på 6 mrd. kroner for å legge til rette for likviditet til flyselskaper i situasjonen som er oppstått som følge av virusutbruddet. Det foreslås nye tiltak på skattesiden for å motvirke akutte, midlertidige likviditetsproblemer og underskudd i mange bedrifter. Videre fremmes det forslag om å opprette to statlige låne- og garantiordninger som ble varslet av regjeringen 15. mars 2020, jf. nærmere omtale i Prop. 58 LS (2019–2020).

Siden den reduserte økonomiske aktiviteten i all hovedsak er tilsiktet for å begrense smittespredningen, vil tiltak for å øke etterspørselen på kort sikt være lite målrettet og i noen tilfeller motvirke virusbekjempelsen.

Regjeringen legger stor vekt på at de økonomiske tiltakene som settes inn, bidrar til at produksjonskapasiteten ikke blir varig svekket, slik at produksjon og sysselsetting raskt kan komme tilbake til et normalt nivå. Målet er å bidra til at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke bukker under som følge av virusbekjempelsen. Vi skal også ta vare på de som nå opplever at inntekten faller bort fordi de blir permittert eller mister inntektsgrunnlaget grunnet de smittebekjempende tiltakene.

Det er nå besluttet eller foreslått tiltak i fem omganger:

Den 13. mars 2020 foreslo regjeringen strakstiltak for å trygge jobber og hjelpe bedrifter i en krevende situasjon. Dette omfattet midlertidige endringer i permitteringsordningen, utsettelse av skatteinnbetalinger, midlertidige lettelser i avgiftsbelastninger for flyselskapene, økte rammer for kompetanseheving og bedriftsintern opplæring, samt tiltak for å styrke helsesektoren og økte bevilgninger til kommunene for merutgifter i forbindelse med virusutbruddet. Tiltakene anslås å innebære økte utgifter og reduserte inntekter i 2020 på til sammen over 6 mrd. kroner, når det er tatt høyde for oppdaterte anslag for antall permitterte.

Den 15. mars 2020 varslet regjeringen to garanti- og låneordninger på til sammen 100 mrd. kroner. Mange bedrifter står overfor en akutt likviditetsmangel. Tilgang på utvidede lånerammer er nå nødvendig for å komme gjennom krisen. De to nye lånetiltakene vil avhjelpe denne situasjonen:

- Den statlige garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter får en garantiramme på 50 mrd. kroner. Det gis 90 pst. statsgaranti på hvert lån. Samlet lån til hver bedrift er maksimalt 50 mill. kroner.
- Statens obligasjonsfond gjenopprettes for å styrke tilgangen til kreditt for norske selskaper og bidra til et velfungerende marked for kredittobligasjoner. Folketrygdfondet vil stå for den operative gjennomføringen. Ordningen får en ramme på 50 mrd. kroner.

I tråd med vanlig praksis må det foreslås en tapsavsetning til garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter. Denne foreslås satt til 10 mrd. kroner.

Den 16. mars 2020 ble det oppnådd enighet mellom alle partiene på Stortinget om ytterligere tiltak ut over regjeringens forslag, for å styrke bedriftene og motvirke inntektsbortfall for arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og frilansere grunnet virusutbruddet og de smittebekjempende tiltakene. Fristene for betaling av merverdiavgift og forskuddsskatt ble utsatt, og den lave momssatsen på reiseliv mv. redusert. Endringene i Stortinget innebærer økte utgifter og reduserte inntekter i 2020 på til sammen over 30 mrd. kroner ut over forslagene fra regjeringen. Forskyving av skatteinnbetalinger for forskuddsskatt og merverdiavgift anslås også å bedre likviditeten i bedriftene de nærmeste ukene og månedene med nærmere 90 mrd. kroner.

Den 19. mars 2020 ble det oppnådd enighet mellom alle partiene på Stortinget om ytterligere tiltak. Dette omfatter midlertidig nedsettelse av arbeidsgiveravgiften, en kompensasjonsordning for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet, samt merutgifter i helseforetakene, Nav og kommunene knyttet til håndtering av den akutte situasjonen. I tillegg kommer kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling i barnehager og skolefritidsordninger i offentlige skoler. Disse endringene ventes å øke utgiftene og redusere inntektene i 2020 med til sammen vel 14 mrd. kroner.

Flere av anmodningsvedtakene som Stortinget vedtok 19. mars 2020, er foreløpig ikke kostnadsberegnet. Anslåtte endringer i oljekorrigert budsjettunderskudd for 2020 som følge av økonomiske tiltak og endrede utsikter for økonomien. Mrd. kroner.

herunder kompensasjon til offentlige kulturinstitusjoner og til studenter som opplever inntektsbortfall, samt rett til å overføre omsorgspenger mellom foresatte, ytterligere tiltak overfor luftfarten og reduserte takster på riksveiferjer for en avgrenset periode.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen at det opprettes en garantifasilitet på 6 mrd. kroner for å legge til rette for likviditet til flyselskaper i situasjonen som er oppstått som følge av virusutbruddet. Videre foreslår regjeringen å utsette skatteinnbetalinger også for arbeidsgiveravgift, noe som anslås å bedre likviditeten i bedriftene de nærmeste ukene og månedene med 28 mrd. kroner.

Tabell 1.1 oppsummerer de omfattende økonomiske tiltakene som så langt er satt inn for å møte virusutbruddet, inkludert forslagene regjeringen nå legger frem. På den korte tiden som har vært til disposisjon, har det ikke vært mulig med en full gjennomgang av hvordan endringene i de økonomiske utsiktene påvirker budsjettet. Det er betydelig usikkerhet rundt mange av de angitte kostnadsanslagene. Anslagene påvirkes i stor grad av det videre forløpet for økonomien, og særlig av hvor mange som blir permitterte og arbeidsledige. Slik situasjonen er nå, er dette meget usikkert. Det videre forløpet avhenger av omfanget av virusutbruddet og hvor lenge de strenge smitteverntiltakene anses nødvendige. For å kunne lage kostnadsanslag har departementet måttet gjøre en forutsetning om hvor lenge dagens situasjon med omfattende nedstenging av virksomheter vil fortsette. Dette er en rent teknisk forutsetning, og ikke en helsefaglig vurdering av hva som er nødvendig for å begrense virusutbredelsen. Rent teknisk er kostnadsanslagene basert på at de strengeste smitteverntiltakene opprettholdes i to måneder, for deretter gradvis å vende tilbake til det normale. Kortere eller lengre varighet vil slå kraftig ut i kostnadsanslagene. Departementet vil komme tilbake med oppdaterte anslag og forslag til vedtak etter hvert som situasjonen utvikler seg. Anmodningsvedtakene fra Stortinget vil bli fulgt opp med konkrete budsjettforslag, og da vil også anslagene kunne bli endret.

	2020
Motvirke inntektsbortfall for bedrifter	24,5
Motvirke inntektsbortfall for personer	18,1
Styrking av helsesektoren, kommuner og Nav	0,6
Øvrige kompensasjonsordninger	4,6
Luftfartssektoren, inkl. tapsavsetning til garantiordning	8,7
Tapsavsetning, statlig lånegarantiordning via bankene	10,0
SUM Økonomiske tiltak	66,3

Automatiske stabilisatorer (viktige anslagsendringer utenom effekten av politikktiltak)	45,0
Reduserte skatteinntekter	24,0
Økte utgifter til dagpenger	16,0
Økte sykepenger	5,0
SUM Svekkelse av budsjettbalansen	111,2

Kilde: Finansdepartementet.

De økonomiske tiltakene så langt summerer seg til over 65 mrd. kroner, inkludert en tapsavsetning på 10 mrd. kroner til den nye garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og 6 mrd. kroner i tapsavsetning til garantiordningen for luftfarten. I tillegg svekkes budsjettet med 45 mrd. kroner på grunn av reduserte skatteinntekter som følge av lavere aktivitet i økonomien og høyere utgifter som følge av en kraftig økning i forventet antall registrerte ledige og sykepengemottakere. Økningen i registrert ledighet er først og fremst knyttet til flere permitterte. Samlet sett svekkes den oljekorrigerte budsjettbalansen med over 110 mrd. kroner. Dette er utenom enkelte av Stortingets anmodningsvedtak, se omtalen ovenfor.

Forskyving av skatteinnbetalinger anslås å bedre likviditeten til bedriftene de nærmeste ukene og månedene med i alt nærmere 120 mrd. kroner. Videre utgjør garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og låneordningen gjennom Statens obligasjonsfond til sammen 100 mrd. kroner.

Samlet sett innebærer alle de økonomiske tiltakene som nå er iverksatt (endringene i offentlige budsjetter og regelverk, samt utsettelse av skatteinnbetalinger), at likviditeten i bedrifter og husholdninger bedres med 230 mrd. kroner forholdsvis raskt. Lånegarantiordningen på 50 mrd. kroner vil i tillegg bedre likviditeten i bedriftene. Til sammen blir dette 280 mrd. kroner. Til sammenligning var den kvartalsvise verdiskapingen i fastlandsbedriftene før virusutbruddet rundt 500 mrd. kroner. Det er således svært omfattende tiltak som er satt inn. De tradisjonelle budsjettindikatorer har det ikke vært mulig å oppdatere på den korte tiden departementet har hatt til disposisjon.

De økonomiske tiltakene som er satt inn for å møte virusutbruddet, er midlertidige. Regjeringen følger situasjonen nøye, og vil komme tilbake med en vurdering av varigheten og plan for avvikling av de midlertidige tiltakene.

ØVRIGE ØKONOMISKE TILTAK

Foruten de tiltakene som er satt inn i budsjettpolitikken og de nye statlige garanti- og låneordningene, er det også satt inn en rekke andre tiltak i den økonomiske politikken.

Norges Bank satte 13 mars ned styringsrenten fra 1 1/2 til 1 pst., og er ifølge pressemeldingen forberedt på å sette renten ytterligere ned. Videre sa banken at en la-

vere rente ikke kan forhindre at virusutbruddet får store konsekvenser for norsk økonomi, men vil kunne dempe tilbakeslaget, lette betjeningen av gjeld og begrense risikoen for mer langvarige konsekvenser for produksjon og sysselsetting.

Finansdepartementet reduserte 13. mars 2020, etter råd fra Norges Bank, kravet til motsyklisk kapitalbuffer i bankene fra 2,5 til 1 pst. med umiddelbar virkning. Reduksjonen av motsyklisk kapitalbuffer vil gi bankene økt utlånskapasitet og kan motvirke at bankene strammer inn på sin utlånspraksis. Norges Bank uttalte i rådet om motsyklisk kapitalbuffer 13. mars 2020 at når bankenes generalforsamlinger skal fastsette utbytte, bør de i tiden fremover ta hensyn til den ekstraordinære situasjonen landet nå er i. Finanstilsynet sendte 16. mars 2020 brev til banker og andre finansforetak, der tilsynet uttrykte en forventning om at foretakenes styreleder foretar en ny vurdering av overskuddsdisponeringen for resultatåret 2019 med utgangspunkt i krisen og den økonomiske usikkerheten som nå foreligger.

Norges Bank har samtidig åpnet for at bankene kan få ubegrenset tilgang på lån, mot sikkerhet, med ekstra lang løpetid. I tillegg har Norges Bank midlertidig lempet på kravene til hvilke verdipapirer bankene kan stille som sikkerhet for lån i Norges Bank, og det har blitt opprettet midlertidige dollar-likviditetsordninger (swap lines) mellom Norges Bank og Federal Reserve. Det legger til rette for at bankene har tilgang på trygg finansiering, og at rentene holdes nede.

Fall i oljeprisen og usikkerhet i finansmarkedene har ført til kraftige svekkelser i kronekursen. 19. mars 2020 annonserte Norges Bank at banken på bakgrunn av de ekstraordinære forholdene i markedet for norske kroner løpende vil vurdere behovet for intervensjon i valutamarkedet.

Det vises til proposisjonen for nærmere omtale.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fredric Holen Bjørdal, Ingrid Heggø, Siv Henriette Jacobsen, Eigil Knutsen og Hadia Tajik, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, lederen Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad, Vetle Wang Soleim og Aleksander Stokkebø, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Liv Gustavsén og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Sigbjørn Gjelsvik og Trygve Slagsvold

Vedum, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Hulda Holtvedt, og fra Rødt, Bjørnar Moxnes, tar omtalen til orientering.

Komiteen viser til rettebrev av 21. mars 2020 fra finansminister Jan Tore Sanner, som er lagt ved denne innstillingen, jf. vedlegg.

Komiteen viser til at både regjeringen og Stortinget i løpet av den siste uken har fattet vedtak om kraftfulle tiltak for å støtte opp om personer og virksomheter som blir rammet av korona-pandemien.

Komiteen viser til at det i denne første fasen med økonomiske tiltak har vært spesielt viktig å få på plass inntektssikring for blant annet ansatte som blir permittert og selvstendig næringsdrivende og frilansere som opplever at inntektsgrunnlaget faller bort. Videre påpeker Komiteen at det har blitt gjennomført omfattende tiltak, blant annet innen skatt og avgift, som bidrar til å forbedre bedriftenes likviditet.

Komiteen erkjenner at disse tiltakene ikke er tilstrekkelige og at det vil være behov for ytterligere tiltak i tiden som kommer overfor de som er økonomisk rammet av korona-pandemien.

Komiteen viser til at mange virksomheter kan få likviditetsproblemer som følge av korona-pandemien. Tiltakene mot smittespredning rammer enkeltbedrifter og bransjer hardt, ikke minst de næringer som har fått pålegg fra myndighetene om å stenge ned virksomheten og servicenæringer som reiseliv, restauranter og idretts- og kulturarrangementer.

Komiteen mener det vil være uheldig for norsk økonomi om slike midlertidige problemer gjør det vanskelig å videreføre ellers levedyktig virksomhet. Tiltak for å bedre likviditeten i bedriftene er derfor særlig sentralt.

Komiteen viser til at regjeringen nå foreslår ytterligere økonomiske tiltak i møte med korona-pandemien, herunder en garantifasilitet for luftfarten, nye tiltak på skattesiden og to statlige låne- og garantiordninger. Komiteen mener disse ordningene er positive og nødvendige, og understreker at regjeringen må søke å iverksette disse ordningene så raskt som mulig, for raskt å kunne bedre likviditeten i bedriftene.

Ordningene treffer ikke alle

Komiteen viser til at flere av virksomhetene som har akutt behov for likviditetsforbedringer, ikke har mulighet til å stille sikkerhet for låneforpliktelser og således ikke vil være omfattet av garantiordningen. Komiteen understreker at behovet for tiltak for oppstartsselskaper, småbedrifter og gründere er stort, og løses ikke av låne- og garantiordningene i disse proposisjonene alene.

Komiteen mener det er grunn til å være oppmerksom på at en økende gjeldsgrad vil være krevende for mange bedrifter når situasjonen igjen normaliseres. Komiteen mener derfor det i tillegg til en lånegaranti må vurderes om det kan foretas ytterligere tiltak for å håndtere en akutt likviditetskrise for slike bedrifter som opplever et brått og stort omsetningsfall som følge av korona-pandemien.

Komiteen viser til enigheten i Stortinget av 16. mars 2020, og videre til enigheten mellom partiene av 19. mars 2020 om ytterligere tiltak for næringslivet. Når situasjonen utvikler seg så raskt er det nødvendig å følge opp med ytterligere tiltak særlig for de som ikke er omfattet av låne- og garantiordningene som foreslås her, og komiteen imøteser flere tiltak fra regjeringen i den varslede proposisjonen 27. mars 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser videre til at korona-pandemien er spådd å vare i mange måneder. Selv om det er uklart hvor omfattende tiltak det vil være behov for i tida fremover, er det etter disse medlemmers mening svært viktig å sikre forutsigbare rammer for næringslivet allerede nå. For å unngå usikkerhet og unødvendig tap av verdifull kompetanse, mener disse medlemmer at regjeringen bør vurdere å benytte lovhjemmel om å utvide maksimal permitteringslengde fra 26 til 52 uker i forskrift. Videre viser disse medlemmer til gode erfaringer fra oljekrisa med å styrke ordningen med bedriftsintern opplæring og andre kompetansehevende tiltak i permitteringstiden. Disse medlemmer mener dette vil kunne bidra til å gjøre det lettere for bedrifter å gjenoppta produksjonen igjen etter krisen uten tap av kompetanse innad i bedriften og bransjen.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Rødt følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at bedrifter kan få tilskudd til bedriftsintern opplæring også for ansatte som er helt permitterte.»

Komiteen viser til at Norges Bank på to ekstraordinære styremøter 12. mars og 19. mars 2020 har senket sin styringsrente med til sammen 1,25 prosentenheter til 0,25 prosentpoeng, med begrunnelsen at det trengs for å hjelpe både bedrifter og husholdninger gjennom en krevende tid. Komiteen mener derfor det er viktig at rentekuttene raskt kommer kundene til gode dersom de skal ha den ønskede effekten på norsk økonomi.

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne og Rødt viser til at det bør stilles krav om at bankene setter rentene for låntakerne ned så fort

som praktisk mulig, og i samme omfang som de ekstraordinære nedsettelsene av styringsrenta. Disse medlemmer viser til at det i dagens situasjon er mange som permitteres eller mister vakter og oppdrag, og de bekymrer seg selvfølgelig over hvordan de skal kunne betale ned på boliglånet. Det er etter disse medlemmer mening bra at flere banker i disse dager tilbyr sine kunder avdragsfrihet, men mange av bankene har varslet at de ikke vil la kundene ta del i kuttet i styringsrenta før mot slutten av april. Flere eksperter har de siste dagene tatt til orde for viktigheten av at bankene nå følger etter med å gi rentekutt til sine kunder. Hvis bankene nå bruker lenger tid enn nødvendig med å sette ned renta, løper de etter disse medlemmer mening fra samfunnsansvaret sitt og unnlater å gi sitt nødvendige bidrag til dugnaden vi alle deltar i. I den situasjonen vi står i mener disse medlemmer at fellesskapet må settes foran egen vinning. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at de enorme ressursene som samfunnet nå tar i bruk kommer vanlige folk og de som sliter til gode, og ikke ender i utbyttestefest for aksjonærene, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at selskaper som gis statlig lånegaranti eller statlig obligasjonsfinansiering inntil videre ikke skal utbetale utbytter.»

Komiteens medlem fra Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at bankene snarest mulig, og i samme størrelsesorden som Norges Banks gjennomførte og eventuelt kommende ekstraordinære nedsettelsener av styringsrenta, setter ned rentene på utlån til privatpersoner og bedrifter.»

2. Forslag om endringer under det enkelte departement

2.1 Nærings- og fiskeridepartementet

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

SAMMENDRAG

Post 23 (Ny) Spesielle driftsutgifter til administrasjon av garantiordning luftfart

Regjeringen foreslår å bevilge 6 mill. kroner til GIEK for administrasjon av en ny garantiordning for luftfart på kap. 900, (Ny) post 23 Spesielle driftsutgifter til administrasjon av garantiordning luftfart, jf. omtale under kap. 900, (Ny) post 50 Tilskudd til tapsavsetning for garantiordning luftfart.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, slutter seg til regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til merknad under post 50, og går imot regjeringens forslag.

Post 50 (Ny) Tilskudd til tapsavsetning for garantiordning luftfart

Sammendrag

Regjeringen vil legge til rette for likviditet til flyselskaper i situasjonen som er oppstått som følge av virusutbruddet, gjennom å foreslå at det opprettes en garantifasilitet for selskaper med norsk flylisens (AOC).

Flybransjen er i en kritisk situasjon etter spredningen av covid-19-viruset. Flyselskapene utgjør en sentral del av kritisk norsk infrastruktur. Det er uklart hvilke effekter en eventuell konkurs i ett eller flere av de tre største, Norwegian Air Shuttle ASA (NAS), SAS AB eller Widerøe Flyveselskap AS (Widerøe) kan få. Regjeringen ønsker å bidra til at det under og i tiden etter denne krisen vil være et forsvarlig flytilbud. Dersom selskapene ikke får tilgang på økt likviditet, er det en betydelig risiko for konkurser. Regjeringen vil, gjennom en garantifasilitet, bidra til å unngå dette. Tilrettelegging for likviditet bør skje til lavest mulig finansiell kostnad for staten. Det bør vises aktsomhet med å bruke av det offentliges midler til å støtte finansielle kreditorer og eiere som har akseptert høy risiko.

Den svenske staten besluttet i mars å tilby kredittgarantier for et tyvetalls flyselskaper som har hoveddelen av sin virksomhet eller hovedkontor i Sverige. Formålet var å dempe effekten av virusutbruddet. Den svenske staten stiller 5 mrd. SEK til rådighet, hvorav 1,5 mrd. SEK er rettet mot SAS. Også den danske staten bidrar med 1,5 mrd. SEK til SAS.

Etter tiltakene fra Danmark og Sverige er situasjonen ikke lenger like prekær for SAS, men det kan endre seg gitt den generelle usikkerheten nå. Widerøe er også relativt godt stilt, men det er likevel stor usikkerhet fremover. For disse selskapene kan en garantifasilitet fungere som et sikkerhetsnett. NAS er i en mer utfordrende situasjon.

Staten har benyttet finansielle rådgivere (Pareto Securities) og juridiske rådgivere (advokatfirmaet Wiersholm) i vurderinger av en mulig garantifasilitet.

Regjeringen har prioritert å utforme en løsning som gir alle aktørene anledning til delta på strenge vilkår. Nærings- og fiskeridepartementet vil fastsette vilkår for ordningen som skal ivareta følgende hensyn:

1. En garantifasilitet med ramme på 6 mrd. kroner.
2. Garantifasiliteten tilbys alle flyselskaper med norsk AOC (flylisens). NAS får tilgang til 3 mrd. kroner,

SAS 1,5 mrd. kroner og øvrige selskaper inkludert Widerøe 1,5 mrd. kroner. Følgende betingelser settes for alle selskapenes deltagelse:

- a. Lån til selskapene garanteres med opptil 90 pst. av staten. Resterende 10 pst. av risikoen må dekkes av en kommersiell motpart (bank eller annen finansinstitusjon). Selskapene kan trekke på ordningen over en tremåneders periode. Tilbakebetalingstiden er maksimalt to år.
- b. Egenkapitalandel på minimum 8 pst. ved slutten av siste kvartalsrapportering før virusutbruddet.
- c. Selskaper som ikke oppfyller punkt b. kan alternativt oppfylle et krav om at alle eksisterende finansielle kreditorer går med på moratorium som innebærer ettergivelse av renter og utsettelse av avdrag i en periode på tre måneder. Moratoriet må forankres med alle kreditorene. Det er krav om at selskapet ilt. tremånedersperioden gjennomfører forbedringer som ville gitt en egenkapitalandel på 8 pst. per siste avlagte kvartalsrapportering før virusutbruddet, jf. kravet i punkt b. Garantipremie og avdrag skal tilfalle staten før andre kreditorer så lenge egenkapitalkravet ikke er oppfylt.
- d. Garantipremien på benyttet fasilitet fastsettes av Nærings- og fiskeridepartementet. Garantiene skal prises i lys av risikoen, over lånets løpetid.
- e. Lån under garantifasiliteten skal ikke benyttes til utbytte og bonusutbetalinger til ledende ansatte.

Også for selskaper som ikke benytter ordningen i tremånedersperioden kan tilgangen være verdifull for å redusere usikkerhet.

NAS' situasjon er særlig krevende. Gjennom denne ordningen stiller staten strenge vilkår, som kan bidra til en realitetsorientering blant eiere, finansielle kreditorer og andre aktører. Dersom disse ikke vil bidra til ovennevnte tiltak, ser ikke staten noen mulig løsning for NAS der staten bidrar.

Rammen til NAS inndeles i tre transjer hvor ulike vilkår for trekk må oppfylles. Transje én er på inntil 300 mill. kroner uten andre betingelser enn 10 pst. ekstern deltagelse. Transje to er på inntil 1,2 mrd. kroner som stilles til rådighet ved innføring av moratorium. Transje tre innebærer at den totale kapitalen stilles til rådighet når selskapet oppfyller kravet til egenkapitalandel.

Fordelingen av rammen innebærer at det tas høyde for den ulike situasjonen mellom selskapene. Dette må sees i lys av at SAS har tilgang til svensk og dansk støtte.

Garantien staten stiller til rådighet er usikker, og vurderes å være beheftet med høy risiko. Det foreslås derfor at det bevilges et beløp tilsvarende størrelsen på

statens garantiforpliktelse på kap. 900 post 50. Inntekter under fasiliteten vil tilfalle staten.

Rammen er avgrenset til selskaper med norsk flylisens (AOC). Regjeringen ser ikke at tiltaket kan rettes mer presist inn mot norsk aktivitet, grunnet operasjonell og finansiell struktur i bransjen.

Tiltakspakken må notifiseres til ESA. Europakommisjonen og ESA kommer til å vedta retningslinjer for støtte gitt etter EØS-avtalen art 61 (3) b. Så lenge ordningen er innenfor retningslinjene, vil den bli godkjent. Det vil også gå raskt, i løpet av et par dager fra notifikasjonen er sendt. Dersom støtteordningen faller utenfor retningslinjene, vil det fortsatt være mulig å notifisere den etter art. 61 (3) b. Det vil imidlertid kreve en bedre argumentasjon for hvorfor den skal godkjennes, og muligens kreve litt mer tid. Det vil avhenge av hvor mye ordningen fraviker retningslinjene.

Å utstede garantiene på vegne av staten gis som et særskilt oppdrag til GIEK, på siden av dets ordinære virksomhet.

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn en ny garantifullmakt med en ramme på 6 mrd. kroner. Regjeringen foreslår videre å bevilge 6 mrd. kroner på kap. 900, Ny post 50 Tilskudd til tapsavsetning for garantiordning luftfart.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, slutter seg til regjeringens forslag.

Flertallet viser til at et samlet Storting 16. mars 2020 vedtok å be regjeringen ta nødvendige initiativ for å sikre kritisk infrastruktur som luftfart, og ser regjeringens forslag i proposisjonen som en viktig og nødvendig oppfølging av dette.

Flertallet vil presisere at med flyselskaper med norsk flylisens forstås også helikopterselskaper, i tråd med Luftfartstilsynets definisjon.

Flertallet viser til de betydelige utfordringene i luftfarten. Med sterk nedgang i flytrafikken vil den økonomiske situasjonen for landets flyplasser også bli utfordrende. Flertallet vil be regjeringen følge nøye med på situasjonen for landets lufthavner med rutetrafikk, både de lufthavnene som drives av Avinor og de ikke-statlige lufthavnene, og komme med forslag til tiltak for å avhjelpe situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt slutter seg til forslaget om garantiordning for luftfartsnæringen. Disse medlemmer vil likevel peke på at en slik kostbar garantiordning vil kunne danne presedens for andre næringer og bedrifter som kan få tilsvarende problemer i tiden fremover. Disse medlemmer forventer derfor at regjeringen vil fremme forslag om tilsvarende garantiord-

ninger, eller eventuelt statlig oppkjøp, for andre kritiske norske næringer og bedrifter som trues med konkurs, særlig dersom de sitter på nøkkelkompetanse for den grønne omstillingen i Norge.

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne og Rødt ønsker en krisepolitikk for flybransjen som sikrer at flybransjen kan ivareta grunnleggende samfunnsfunksjoner og beredskapsfunksjoner både gjennom den nåværende krisen og i fremtiden. Dette gjelder ikke minst opprettholdelse av et tilbud på kortbanenettet og på strekninger der fly er eneste reelle alternativ. Disse medlemmer vil understreke at krisetiltakene ikke skal gi flysektoren langsiktige fordeler sammenliknet med andre bransjer som rammes tilsvarende hardt av coronakrisen.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne støtter ikke regjeringens forslag til krisepakke for flybransjen. Dette medlem er kritisk til den særbehandlingen av et enkeltstående selskap som regjeringens forslag legger opp til, ved at det gis rom for høy lånegaranti selv om en ikke klarer å innfri krav om egenkapital. Pakken innebærer at staten tar en svært stor økonomisk risiko på vegne av skattebetalerne og stiller spesielt gode betingelser til disposisjon for ett enkeltstående selskap.

Dette medlem viser til at regjeringen i sin proposisjon til Stortinget slår fast at

«det bør vises aktsomhet med å bruke av det offentliges midler til å støtte finansielle kreditorer og eiere som har akseptert høy risiko.»

Dette medlem stiller seg bak denne uttalelsen og stemmer derfor mot regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Rødt viser til det foreslåtte garantifondet for norsk luftfart, og støtter regjeringens ønske om å unngå en potensielt ukontrollert kollaps i næringa med medfølgende negative konsekvenser for arbeidstakerne og det nasjonale transporttilbudet. Dette medlem vil understreke viktigheten av at de som nå permitteres i sektoren tas vare på, for å sikre at viktig kompetanse beholdes og forhindre at mange arbeidsplasser går tapt. Dette medlem mener det må settes strengere kriterier for krisehjelpen som foreslås, som sikrer at selskapenes toppledelse og aksjonærer også tar en rettmessig del av byrden, og foreslår på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forby utdeling av utbytte og bonus til ledende ansatte for selskaper som mottar lån under garantiordningen for luftfarten.»

Dette medlem viser for øvrig til egne merknader i Innst. 197 S (2019–2020).

Andre saker

VIDERE VURDERING AV FINANSIERINGSORDNINGER RETTET MOT OPPSTART- OG TIDLIGFASESELSKAPER

Sammendrag

Regjeringen er opptatt av at norsk næringsliv skal komme seg på best mulig måte gjennom krisen som har oppstått som følge av virusutbruddet, også de som er i oppstartsfasen eller tidligfase. Regjeringen har foreslått svært omfattende tiltak for å bedre norske bedrifters tilgang på likviditet. Tiltakene som allerede er iverksatt, og de som foreslås i denne proposisjonen og Prop. 58 LS (2019–2020), vil kunne hjelpe bedrifter av alle størrelser og i alle bransjer.

Bedret tilgang på likviditet vil også komme selskaper i oppstartsfasen til gode. Det er viktig for norsk økonomi at fremtidige bedrifter, som skal være med på omstillingen av Norge, nå ikke faller mellom ordningene som opprettes. Oppstartsselskaper kan falle utenfor garanti- og låneordninger dersom de mangler verdier som det kan tas pant i, jf. omtale i Prop. 58 LS (2019–2020).

Tidligere uro og nedgang i finansmarkedene har blitt etterfulgt av lavere vilje til utlån og investeringer i små og mellomstore bedrifter. Særlig gjelder dette i de segmentene av markedet hvor risikoen allerede oppleves som stor. Kapitaltilgangsutvalget peker på at årene etter finanskrisen var preget av at færre investorer og investeringsmiljøer ønsket å investere i vekstbedrifter i tidlige faser. Det skyldtes blant annet høy risiko, og at det går lang tid mellom investering og realisering. Med den betydelige usikkerheten i kapitalmarkedene som vi nå observerer, vil risikable innovasjonsprosjekter, gründere og vekstselskaper igjen kunne oppleve svekket tilgang på risikovillig kapital.

Regjeringen vil raskt komme tilbake med nærmere vurderinger av behov for tiltak, og vil prioritere å bruke eksisterende ordninger, slik at tiltakene kan få effekt raskt.

Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering og viser til sin hovedmerknad over.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at bedrifter som er ekstra sårbare i denne perioden er gründerbedrifter som er i oppstartsfasen og som derfor har et veldig skjørt forretningsgrunnlag. Disse bedriftene kan ha behov for ekstra ordninger utover garantiordningen fremmet av regjeringen. Dette medlem er inneforstått med at regjeringen jobber med en ny stortingsproposisjon som skal fremmes neste uke. Dette medlem understreker at det er viktig at gründere spesielt sårbare posisjon adresseres i denne proposisjonen. Et bredere virkemiddelapparat enn det som er fremmet i de siste proposi-

sjonene er nødvendig for å treffe denne gruppen. Det er viktig at Innovasjon Norge, Siva og Investinor sine virkemiddelapparat gjennomgås for å sikre at dagens spesielle problemer adresseres slik at ikke denne gruppen forsvinner i dagens krisesituasjon.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en gründerpakke i neste proposisjon som fremmes for Stortinget og at regjeringen bevisst tilpasser virkemiddelapparatet under Innovasjon Norge, Siva og Investinor til dagens situasjon.»

2.2 Samferdselsdepartementet

Kap. 1310 Flytransport

POST 70 KJØP AV INNENLANDSKE FLYRUTER, KAN OVERFØRES

Sammendrag

I Saldert budsjett 2020 er det bevilget 718,1 mill. kroner til kjøp av regionale flyruter. Kjøpet gjelder flyruter hvor det ikke er grunnlag for kommersiell drift.

Flyelskapene som opererer eksisterende ruter med statlig kontrakt (FOT-ruter), opprettholder kapasiteten i rutenettet inntil videre. Kontraktene med Samferdselsdepartementet åpner for reforhandling ved vesentlige eller uforutsette endringer i forutsetningene som ligger til grunn for avtalen. Hovedoperatøren har varslet Samferdselsdepartementet om inntektssvikt og bedt staten kompensere for differansen mellom bortfall av inntekter og reduserte kostnader som følge av virusutbruddet. Regjeringen vil gjennomføre en reforhandling av kontraktene. Endringene vil gjelde i en tidsbegrenset periode og avsluttes så snart etterspørselen normaliserer seg. Regjeringen vil fortløpende vurdere behovet for forlengelse.

Som følge av virusutbruddet har det kommersielle grunnlaget for en betydelig del av norsk personflytrafikk falt bort. Velfungerende flyruter er viktig for næringslivet og flere samfunnsfunksjoner, som helse- og pasienttransport. Etterspørselen etter personreiser med fly har falt betydelig i Norge de siste ukene, i tråd med helsefaglige råd om redusert reiseaktivitet. Det er krevende å gi gode prognoser for utviklingen i persontransporten fremover. Regjeringen ønsker å opprettholde et grunnleggende tilbud av flytransport gjennom en periode med redusert reiseaktivitet som følge av virusutbruddet, slik at det opprettholdes en viss frekvens mellom regionene og enkelte lokale ruter. Samferdselsdepartementet har innledet dialog med NHO Luftfart og de tre flyelskapene med norsk lisens om dette. Regjeringen foreslår at staten skal kjøpe flyruter på strekninger hvor det midlertidig ikke er grunnlag for kommersiell drift. Det legges til grunn at statens utgifter begrenses som følge av billettinntekter til selskapene. Det

vil fortløpende bli vurdert når grunntilbudet på aktuelle ruter kan dekkes av markedet selv.

Bevilgningsbehovet er usikkert og regjeringen vil komme tilbake med en nærmere vurdering i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Da det er usikkert hvor lenge situasjonen vil vare i tid, vurderes det som hensiktsmessig å ta høyde for økte utgifter på inntil 1 mrd. kroner. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningen under kap. 1310 Flytransport, Post 70 Kjøp av innenlandske flyruter med 1 000 mill. kroner for å ta høyde for økt kjøp av flytransport.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Komiteen viser til Stortingets vedtak 19. mars 2020 som sier:

«Stortinget ber regjeringen kompensere flyelskapene som opererer FOT-ruter for differansen mellom bortfall av inntekter og bortfall av kostnader på FOT-rutene som følge av korona-pandemien, samt at tilskudd til FOT-rutene forskuddsbetales hver måned inntil videre.»

Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 57 S (2019–2020) skriver at den vil reforhandle kontrakten med hovedoperatør. Komiteen legger til grunn at regjeringen vil imøtekomme Stortingets anmodningsvedtak.

Private flyplasser

Komiteen viser til at både flyplasser eid av Avinor og privat eide i denne ekstraordinære situasjonen har bortfall av avgifter. Komiteen er opptatt av å bevare dagens flyplasstruktur og mener derfor at både Avinor og private flyplasser må kompenseres for bortfall av lufthavnavgifter for å sikre videre drift.

POST 71 (NY) KJØP AV HJEMTRANSPORT MED FLY AV NORDMENN PÅ REISE OG SÆRSKILT FRAKT

Sammendrag

Regjeringen ønsker å bidra til at nordmenn på reise i utlandet kommer seg trygt hjem til Norge. Regjeringen arbeider tett sammen med flyelskapene om å bistå norske borgere med å returnere til Norge. Regjeringen har formidlet til flyelskapene Widerøe, Norwegian og SAS at staten vil dekke dokumenterbare merkostnader ved å opprettholde enkelte avganger flyelskapene ellers ville innstilt, for å fly nordmenn på reise hjem inntil 31. mars 2020. Samferdselsdepartementet vil gå i nærmere dialog med selskapene om aktuelle strekninger. Dette vil særlig gjelde destinasjoner der det nå befinner seg mange norske borgere som er fast bosatt i Norge, og som er på midlertidig reise i utlandet.

Flyelskapene vil ta normal betaling fra de reisende og administrere flyvninger på vanlig måte. Billetter boo-

kes hos flyselskapene på vanlig måte. Flyselskapene skal begrense merkostnadene så langt det er mulig. Samferdselsdepartementet koordinerer kjøp av hjemtransport med Utenriksdepartementets eksisterende ordning for bistand til norske borgere i utlandet. Det vises til nærmere omtale nedenfor.

Regjeringen mener det kan oppstå behov for at norske myndigheter må dekke et uforutsett transportbehov knyttet til frakt av medisinsk utstyr og smittevern mv. Det foreslås derfor at staten anskaffer flyberedskap fra flyselskapene om å stille slik kapasitet til disposisjon for innenlands og utenlands behov. Samferdselsdepartementet koordinerer beredskapsbehov med Helse- og omsorgsdepartementet og om nødvendig andre berørte departementer.

Regjeringen foreslår å bevilge 100 mill. kroner under kap. 1310 Flytransport, ny post 71 Kjøp av hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt, for å ta høyde for utgifter til disse formålene. Bevilgningsbehovet er usikkert, og regjeringen vil komme tilbake med en nærmere vurdering i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Eventuelt strengt nødvendige, ekstraordinære flyvninger for å hente nordmenn på reise hjem utover det som dekkes av ovennevnte, vil kunne gjennomføres med eksisterende ordning under Utenriksdepartementet. Det vises til fullmakt fra Stortinget om å overskride bevilgningen på kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand, jf. Meld. St. 12 (2010–2011). Det må være tale om en alvorlig situasjon. Saker som gjelder liv og helse, mindreårige, situasjoner med alvorlige menneskerettighetsbrudd og/eller alvorlige humanitære situasjoner, prioriteres. Saker som gjelder liv og helse kan også omfatte personer som har særlige behov, er syke og pleietrengende. Fullmakten ble for eksempel brukt til å evakuere norske borgere fra Japan i 2011 i forbindelse med jordskjelvet og etterfølgende atomulykke. Ordningen forutsetter at den enkelte selv skal betale ordinær billettpris for reisen. Det har ikke vært mulig å forutsi om og eventuelt hvor det vil være behov for evakuering i forbindelse med virusutbruddet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til Stortingets vedtak mandag 16. mars 2020 som sier:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til ytterligere kompensasjon for dem som er sær-

skilt hardt rammet av konsekvensene av korona-pandemien.»

Flertallet viser til at i henhold pakkereiseloven § 22 vil virksomheter som selger pakkereiser i Norge være pliktig til å måtte refundere hele salgssummen for avlyste reiser. Flertallet vil understreke at proposisjonen som er varslet å komme fra regjeringen den 27. mars 2020 ikke vil kunne behandles tidsnok til å sikre en løsning for disse bedriftene.

Flertallet ber derfor regjeringen vurdere forslag som kan avhjelpe likviditetsproblemer i som oppstår som følge av avbestilte reiser med hjemmel i pakkereiselovens §§ 22-24.

2.3 Finansdepartementet

Kap. 1600 Finansdepartementet

SAMMENDRAG

Post 95 (Ny) Kapitalinnskudd, Statens obligasjonsfond

Departementet foreslår å gjenopprette Statens obligasjonsfond (obligasjonsfondet), som ble opprettet i forbindelse med finanskrisen i 2009, og avhendet i løpet av 2014. Fondet skal å bidra til økt likviditet og kapital til obligasjonsmarkedet gjennom kjøp av rentebærende instrumenter utstedt av norske selskaper. Finansdepartementet har ansvaret for forvaltningen av obligasjonsfondet og plasserer det som et separat kapitalinnskudd i Folketrygdfondet. Obligasjonsfondet etableres med en ramme for obligasjonskjøp på inntil 50 mrd. kroner, og Folketrygdfondet vil få i oppgave å investere fondet i ordinære obligasjonslån til markedsmessige vilkår etter et mandat fastsatt av departementet.

Det vises til nærmere omtale av forslaget i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

STATENS LÅNEBEHOV I 2020

Sammendrag

Statens lånebehov for 2020 fulgte av forslaget til statsbudsjett for 2020. I tråd med lov om Statens pensjonsfond ble det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet foreslått dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Avdrag på statsgjelden, netto utlån og kapitalinnskudd til statsbankene mv. ble foreslått dekket ved nye låneopptak og/eller ved å trekke på statens kontantbeholdning. Stortingets vedtatte statsbudsjett for 2020 innebar et brutto finansieringsbehov anslått til 10,1 mrd. kroner.

I tråd med vanlig praksis ble det lagt opp til at finansieringsbehovet i hovedsak dekkes ved opptak av nye, langsiktige lån innenlands. For å ivareta hensynet til å opprettholde et velfungerende marked for statspapirer legges det normalt opp til å søke å jevne ut den langsik-

tige opplåningen over flere år. I Prop. 1 S (2019–2020) ble det foreslått en fullmakt på 75 mrd. kroner for opp- tak av nye, langsiktige lån. Stortinget samtykket til dette ved behandlingen av Innst. 5 S (2019–2020).

Forslaget om opprettelse av Statens obligasjons- fond innebærer en ramme for kjøp av obligasjoner på inntil 50 mrd. kroner som skal finansieres med opplå- ning i markedet. Opprettelsen av fondet tilsier dermed en økning i lånebehovet på inntil 50 mrd. kroner. Låne- fullmakten for 2020 må ta høyde for at obligasjonsfon- dets ramme kan bli fullt utnyttet i løpet av året. Dette til- sier at lånefullmaktene for 2020 økes med et beløp til- svarende den øvre rammen for Statens obligasjonsfond. Regjeringen ber på denne bakgrunn om at fullmakten til å ta opp langsiktige lån i 2020 økes fra 75 mrd. kroner til 125 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. De øvrige lånefullmaktene foreslås ikke endret.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag jf. forslag til vedtak III.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt viser til at de garantiordninger som nå foreslås bi- drar til å sikre likviditet til mange små og mellomstore bedrifter som sliter som et resultat av corona-krisen.

Samtidig er det viktig at låne- og garantiordningene rettes inn mot å dreie økonomien i en grønnere retning. Oljeavhengigheten gjør Norge ekstra sårbare i ned- gangstider, blant annet fordi oljeprisen påvirker krone- kursen sterkt. Det er viktig at midlene benyttes til oms- tilling i tungt oljerelaterte bransjer, for å redusere Nor- ges oljeavhengighet.

Enten det skjer på grunn av styrt avvikling eller fal- lende etterspørsel, vil olje- og gassnæringen bli mindre og mindre viktig for norsk økonomi i årene som kom- mer. Da må mange av de 140 000 menneskene som i dag er direkte eller indirekte sysselsatt i petroleumsindustri- en, få nye arbeidsoppgaver.

Vestlandsmeldingen anslår at det er mulig å skape opp mot 90 000 nye arbeidsplasser innen fornybar energi, 42 000 nye arbeidsplasser i maritim næring og 20 000 nye arbeidsplasser prosessindustrien innen 2035, gitt en offensiv nasjonal og global klimapolitikk. Den ferske Sintef-rapporten «Gull i grønne skoger? Ana- lyse av muligheter innen bioøkonomi i Innlandet 2050» anslår at storfylket Innlandet få 25 000 nye arbeidsplasser innen skog og jordbruk. Club of Rome anslår opp mot 50 000 nye arbeidsplasser innen avfallsminime- ring, resirkulering og gjenbruk.

Norge er rikt på fornybare naturressurser. Vi må ak- tivt stimulere de næringene som kan skape nye, bære- kraftige arbeidsplasser. Norge har enorme, uutnyttede muligheter innenfor blant annet havvind, fiskerifored-

ling og skogforedling som vi må utnytte. Dette medlem mener man må bruke den ekstraordinære situasjonen Norge nå er i til å stimulere framtidens næringer, og gjøre økonomien mindre avhengig av en petroleumsindustri- en.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis gjen- nom Statens obligasjonsfond ikke bidrar til nye invester- inger i fossil energi eller infrastruktur.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis gjen- nom Statens obligasjonsfond bidrar til det grønne skif- tet og derigjennom gjør både økonomien og samfunnet vårt mindre petroleumsavhengig og mer rustet for fremtiden.»

Kap. 1645 (Nytt) Statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter

POST 50 (NY) TILSKUDD TIL TAPSAVSETNING FOR STATLIG GARANTIORDNING FOR LÅN TIL SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER

Sammendrag

Regjeringen foreslår en ny lov om statlig garanti for lån. Formålet med loven er å styrke små og mellomstore bedrifters tilgang til likviditet, ved at staten gjennom en midlertidig garantiordning tilbyr risikoavlastning til fi- nansforetak. Garantiordningen skal sikre delvis statsga- ranterte lån til bedrifter som står overfor en akutt likvi- ditetsmangel som følge av covid-19-utbruddet. Staten vil etter forslaget garantere for 90 pst. av lånebeløpet. Ordningen vil gjøre det mindre risikabelt for finansfore- takene å gi lån til bedrifter med likviditetsmangel, og dermed bidra til at levedyktige bedrifter i norsk nær- ingsliv kan komme seg gjennom krisen. Det foreslås en samlet garantiramme på 50 mrd. kroner. Garantiord- ningen utgjør statsstøtte, og den må derfor utformes i tråd med EUs statsstøtteregler og godkjennes av ESA før den kan benyttes.

Staten vil garantere for 90 pst. av hvert lån pro rata. Det vil si at staten og finansforetaket dekker henholds- vis 90 pst. og 10 pst. av tap fra første krone på hvert ga- ranterte lån. Gjennomsnittlig tap anslås til 20 pst. Det innebærer at det foreslås å bevilge en tapsavsetning på 10 mrd. kroner.

Det vises til nærmere omtale av forslaget i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag og vi- ser til Innst. 201 L (2019–2020).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og

Rødt viser til egne omtaler knyttet til opprettelse av Statens obligasjonsfond og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis med garanti fra staten ikke bidrar til nye investeringer i fossil energi eller infrastruktur.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis med garanti fra staten bidrar til det grønne skiftet og derigjennom gjør både økonomien og samfunnet vårt mindre petroleumsavhengig og mer rustet for fremtiden.»

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne og Rødt viser til den foreslåtte lånegarantiordningen for små og mellomstore bedrifter (SMB) og at denne gruppen defineres som bedrifter som har under 250 ansatte og har en årlig omsetning begrenset oppad til 50 mill. euro. Disse medlemmer vil påpeke at et stort flertall av små og mellomstore bedrifter i Norge, og også et stort flertall av bedriftene i reise, besøks- og utelivsnæringen som et samlet politisk miljø har uttrykt bekymring for i pandemiens tidlige faser, har under 50 sysselsatte. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det er viktig å sikre at ikke et fåtall relativt store bedrifter i det øverste SMB-sjiktet vil ende med å legge bånd på en uforholdsmessig stor del av garantiordningen, og at ordningen bør innrettes slik at man sikrer at den treffer de mest sårbare bransjene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen justere kriteriene for tilgang til den statlige garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter på en måte som sikrer tilstrekkelig tilgang for bedrifter med mindre enn 50 ansatte.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til at staten påtar seg 90 pst. av alle tap fra første krone. Selv med en høy forventet tapsandel, mener dette medlem det på tilsvarende vis bør nedfelles regler som sikrer staten en forholdsmessig del av et eventuelt overskudd fra andelen lån som blir innfridd under denne ordningen, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre staten rett til en forholdsmessig andel av bankenes overskudd fra lån som blir innfridd under den statlige garantiordningen.»

Dette medlem viser videre til at det i proposisjonen åpnes for å delegere ansvaret for å administrere ordningen til en privat tredjepart. Dette medlem mener dette er en funksjon som bør tilligge Norges Bank eller et annet eksisterende offentlig organ.

Kap. 5501 Skatter på formue og inntekt

POST 74 SELSKAPSSKATTER MV. FRA UPERSONLIGE SKATTYTTERE UTENOM PETROLEUM

Sammendrag

Regjeringen foreslår å utsette fristen for innbetaling av den andre terminen for forskuddsskatt for selskap fra 15. april til 1. september i 2020. Forslaget anslås å redusere inntektene med 380 mill. kroner påløpt og bokført i 2020, hvorav 370 mill. kroner føres på kap. 5501, post 74 Selskapsskatter mv. fra upersonlige skattytere utenom petroleum.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Kap. 5502 Finansskatt

POST 70 SKATT PÅ LØNN

Sammendrag

Regjeringen foreslår å utsette fristen for innbetaling av arbeidsgiveravgift fra 15. mai til 15. august i 2020. Forslaget anslås å redusere inntektene med 250 mill. kroner påløpt og bokført i 2020, hvorav 5 mill. kroner føres på kap. 5502 Finansskatt, post 70 Skatt på lønn.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

POST 71 SKATT PÅ OVERSKUDD

Sammendrag

Regjeringen foreslår å utsette fristen for innbetaling av den andre terminen for forskuddsskatt for selskap fra 15. april til 1. september i 2020. Forslaget anslås å redusere inntektene med 380 mill. kroner påløpt og bokført i 2020, hvorav 10 mill. kroner føres på kap. 5502, post 71 Skatt på overskudd.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Kap. 5521 Merverdiavgift

POST 70 MERVERDIavgIFT

Sammendrag

Regjeringen foreslår å utsette fristen for å betale merverdiavgift for første termin fra 14. april til 10. juni 2020. Regjeringen foreslår også midlertidig å redusere den lave merverdiavgiftssatsen fra 12 til 8 pst. i perioden fra og med 20. mars 2020 til og med 31. oktober 2020.

Det samlede provenytapet ved forslagene anslås til 1 590 mill. kroner påløpt og bokført i 2020.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Kap. 5700 Folketrygdens inntekter

POST 72 ARBEIDSGIVERAVGIFT

Sammendrag

Regjeringen foreslår å utsette fristen for innbetaling av arbeidsgiveravgift fra 15. mai til 15. august i 2020. Forslaget anslås å redusere inntektene fra med 250 mill. kroner påløpt og bokført i 2020, hvorav 245 mill. kroner føres på kap. 5700, post 72 Arbeidsgiveravgift.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

Andre saker

UTSATT OVERFØRING AV SKATTEOPPKREVINGEN FRA KOMMUNENE TIL SKATTEETATEN

Sammendrag

Proessen med overføringen av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten har inntil nå vært helt i rute mht. overføring 1. juni 2020. Det er blant annet gjennomført organisasjonsendringer i Skatteetaten for å legge til rette for overtagelsen av nye oppgaver og ansatte. Avgivende kommuner har også gjort betydelig arbeid for å tilpasse egen organisasjon til overføring. Blant annet har de berørte kommunene i samråd med Skatteetaten kartlagt alle berørte ansatte. Inntil i forrige uke var etaten i rute med å ha innplassering klar i april. Også arbeidet med nødvendige IT-tilpasninger er kommet langt og etaten har funnet lokaler til alle ansatte som skal over. Den pågående situasjonen med omfattende tiltak mot koronaviruset medfører imidlertid utfordringer for en overføring med god kvalitet og uten ytterligere risiko for stabil og sikker produksjon. Skatteetaten viser blant annet til at klargjøring av lokaler, gjennomføring av innplassering og nødvendig opplæring kan bli vanskelig å gjennomføre innen 1. juni.

Skatteetaten har hatt dialog med KS og et utvalg kommuner for å vurdere konsekvenser for kommunene og hvilket overføringstidspunkt som vil være mest hensiktsmessig. Etaten anbefaler i brev 19. mars 2020 til Finansdepartementet at tidspunktet for overføringen av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten bør utsettes til 1. november 2020.

Finansdepartementet mener det i lys av den pågående situasjonen er fornuftig at overføringen likevel

ikke gjennomføres 1. juni 2020 og har gitt sin tilslutning til Skatteetatens anbefaling om overføring 1. november 2020. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020 med de budsjettmessige konsekvensene av tidsforskyvningen.

Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til etterretning.

3. Midlertidig reduksjon i den lave merverdiavgiftssatsen

Sammendrag

Stortinget har i vedtak 16. mars 2020 (anmodningsvedtak nr. 397) anmodet regjeringen om å «Redusere lav momssats til 8 prosent. Dette er en midlertidig ordning inntil videre. Endringen trer i kraft fra og med 1. januar 2020». Regjeringen foreslår å redusere den lave merverdiavgiftssatsen fra 12 pst. til 8 pst. i perioden fra og med 20. mars 2020 til og med 31. oktober 2020. Fra 1. november 2020 vil satsen igjen være 12 pst.

Den lave satsen på 12 pst. omfatter persontransport, overnatting, allmennkringkasting, adgang til kino, museer, fornøylesparker og store idrettsarrangement. Lav sats innebærer at avgiftssubjektet etter gjeldende regler skal beregne 12 pst. merverdiavgift ved omsetning, samtidig som det gis fradrag for merverdiavgift på anskaffelser til bruk i virksomheten (som regel 25 pst.).

Virusutbruddet begrenser folks mulighet til å reise og å oppleve kinovisninger, museer, mv. Dette medfører kraftig redusert omsetning og inntjening for virksomheter i reiselivs- og kulturbransjen. Tiltaket er ment å lette noe på de negative virkningene som disse virksomhetene opplever. En prisreduksjon som følge av redusert merverdiavgiftssats, kan føre til noe økt etterspørsel etter de aktuelle tjenestene, og dermed bidra til å dempe den omsetningssvikten som flere produsenter nå utsettes for. I den grad satsreduksjonen ikke overveltes i prisene, vil den bidra til å dempe det inntektsfallet mange bedrifter nå opplever.

Det vises til nærmere omtale i Prop. 58 LS (2019–2020).

Komiteens merknader

Komiteen viser til at et enstemmig Storting mandag 16. mars 2020 vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringen redusere lav momssats til 8 pst. Dette er en midlertidig ordning inntil videre. Endringen trer i kraft fra og med 1. januar 2020.»

Komiteen viser til at den vedtatte reduksjonen i momssatsen i perioden 1. januar 2020 til 20. mars 2020 ville vært et aktivt grep for å støtte opp om bedrifter og selvstendig næringsdrivende i noen av bransjene som er hardest rammet av den økonomiske krisen. En rekke

bedrifter innenfor blant annet transportsektoren, reiselivsbransjen og innen idrett og kultur risikerer nå å gå konkurs. Bare i løpet av den siste uken har situasjonen til en rekke bedrifter blitt vesentlig forverret.

Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 58 LS (2019–2020) sier den skal jobbe videre med saken. Komiteen ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak.

Komiteen merker seg at regjeringen stiller spørsmål ved om gjennomføring av Stortingets vedtak vil være i tråd med EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte. Komiteen er kjent med at EU endrer regelverket for statsstøtte, og ber om at regjeringen gjør en ny vurdering i tråd med siste justeringer av EUs regelverk og melder tilbake til Stortinget i den varslede proporsjonen som skal legges fram 27. mars 2020.

Komiteen understreker at dersom endringene av merverdiavgift ikke gis tilbakevirkende kraft, vil komiteen vurdere om lav momssats skal reduseres ytterligere eller om det skal iverksettes andre tiltak. Med disse premisser slutter komiteen seg til regjeringens forslag, men med en utsatt ikrafttredelsesdato til 1. april 2020.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis gjennom Statens obligasjonsfond ikke bidrar til nye investeringer i fossil energi eller infrastruktur.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis gjennom Statens obligasjonsfond bidrar til det grønne skiftet og derigjennom gjør både økonomien og samfunnet vårt mindre petroleumsavhengig og mer rustet for fremtiden.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis med garanti fra staten ikke bidrar til nye investeringer i fossil energi eller infrastruktur.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at lån som gis med garanti fra staten bidrar til det grønne skiftet og derigjennom gjør både økonomien og samfunnet vårt mindre petroleumsavhengig og mer rustet for fremtiden.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne og Rødt:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen stille krav om at selskaper som gis statlig lånegaranti eller statlig obligasjonsfinansiering inntil videre ikke skal utbetale utbytter.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen justere kriteriene for tilgang til den statlige garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter på en måte som sikrer tilstrekkelig tilgang for bedrifter med mindre enn 50 ansatte.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en en gründerpakke i neste proposisjon som fremmes for Stortinget og at regjeringen bevisst tilpasser virkemiddelapparatet under Innovasjon Norge, Siva og Investinor til dagens situasjon.

Forslag fra Rødt:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen åpne for at bedrifter kan få tilskudd til bedriftsintern opplæring også for ansatte som er helt permitterte.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre at bankene snarest mulig, og i samme størrelsesorden som Norges Banks gjennomførte og eventuelt kommende ekstraordinære nedsettelse av styringsrenta, setter ned rentene på utlån til privatpersoner og bedrifter.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen forby utdeling av utbytte og bonus til ledende ansatte for selskaper som mottar lån under garantiordningen for luftfarten.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre staten rett til en holdsmessig andel av bankenes overskudd fra lån som blir innfridd under den statlige garantiordningen.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding under punkt A og B fremmes av en samlet komité, med unntak av kap. 900 post 23 og kap. 900 post 50, som fremmes av komiteens flertall, unntatt komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

I

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
900		Nærings- og fiskeridepartementet:	
(NY)	23	Spesielle driftsutgifter til administrasjon av garantiordning luftfart, bevilges med	6 000 000
(NY)	50	Tilskudd til tapsavsetning for garantiordning luftfart, bevilges med	6 000 000 000
1310		Flytransport:	
	70	Kjøp av innenlandske flyruter, kan overføres, for høyes med	1 000 000 000
		fra kr 718 100 000 til kr 1 718 100 000	
(NY)	71	Kjøp av hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt, bevilges med	100 000 000
1600		Finansdepartementet:	
(NY)	95	Kapitalinnskudd, Statens obligasjonsfond, bevilges med	50 000 000 000
1645		Statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter:	
(NY)	50	Tilskudd til tapsavsetning for statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter, bevilges med	10 000 000 000
Inntekter			
5501		Skatter på formue og inntekt:	
	74	Selskapskatter mv. fra upersonlige skattytere utenom petroleum, nedsettes med	370 000 000
		fra kr 86 700 000 000 til kr 86 330 000 000	
5502		Finansskatt:	
	70	Skatt på lønn, nedsettes med	5 000 000
		fra kr 2 080 000 000 til kr 2 075 000 000	
	71	Skatt på overskudd, nedsettes med	10 000 000
		fra kr 2 460 000 000 til kr 2 450 000 000	
5521		Merverdiavgift:	
	70	Merverdiavgift, nedsettes med	1 590 000 000
		fra kr 325 600 000 000 til kr 324 010 000 000	
5700		Folketrygdens inntekter:	
	72	Arbeidsgiveravgift, nedsettes med	245 000 000
		fra kr 202 600 000 000 til kr 202 355 000 000	

II

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at det kan gis tilsagn om garantier frem til 1. juli 2022 for lån innenfor en ramme på 6 000 mill. kroner til flyselskaper med norsk AOC flylisens, og innenfor vilkår som settes av Nærings- og fiskeridepartementet. Garantiene skal ha maksimal løpetid på to år.

III

Statslån

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2020 kan ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 125 000 mill. kroner.

B.

Forslag til vedtak om endring i Stortingets vedtak
13. desember 2019 om merverdiavgift
(kap. 5521 post 70)

I

I Stortingets vedtak 13. desember 2019 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

§ 4. Redusert sats med 8 pst.

Merverdiavgift svares med 8 pst. av omsetning og uttak av tjenester som gjelder:

- a) persontransport mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-3,
- b) transport av kjøretøy på fartøy som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-4,

- c) utleie av rom i hotellvirksomhet mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-5,
- d) rett til å overvære kinoforestillinger som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-6,
- e) kringkastingstjenester som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-7,
- f) adgang til utstillinger i museer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-9,
- g) adgang til fornøyelsesparker mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-10,
- h) rett til å overvære idrettsarrangementer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-11.

II

Endringene under I trer i kraft 1. april 2020 og gjelder til og med 31. oktober 2020.

Oslo, i finanskomiteen, den 21. mars 2020

Mudassar Kapur

leder

Sigbjørn Gjelsvik

ordfører

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
Karl Johansgt 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

-

Dato

21 .03.2020

Rettebrev

På side 8 i Prop. 57 S (2019-2020) har det dessverre blitt en korrekturfeil. I nest siste avsnitt på siden skal setningen:

«Til sammenligning var den kvartalsvise verdiskapingen i fastlandsbedriftene før virusutbruddet rundt 600 mrd. kroner.»

Det riktige tallet er 500 mrd. kroner.

Med hilsen

Jan Tore Sanner